วารสารโรงพยาบาลมหาสารคาม ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) พ.ศ. 2563
MAHASARAKHAM HOSPITAL JOURNAL Vol. 17 No. 1 (January - April) 2020

ผลของการใช้หมอนสามเหลี่ยมวางระหว่างขาหลังผ่าตัดเปลี่ยนข้อสะโพก ป้องกันไม่ให้ผู้ป่วยเคลื่อนไหวก่อนฟื้นจากยาสลบ

The effect of using a triangular pillow during post-surgery on preventing the patient from moving before anesthesia

สุมาลี วุ่นเหลี่ยม*
Sumalee Vunliam

บทคัดย่อ

การรักษาด้านการผ่าตัดเปลี่ยนข้อสะโพกก่อนฟื้นจากยาสลบ ผู้ป่วยมีการเคลื่อนไหวหลังจากผ่าตัดเปลี่ยนข้อสะโพก ซึ่งอาจส่งผลทำให้ข้อสะโพกหลุดและทำให้เกิดความเสี่ยงอื่นตามมา ผู้วิจัยจึงได้จัดทำนวัตกรรมหมอนสามเหลี่ยมใช้กับผู้ป่วยผ่าตัดเปลี่ยนข้อสะโพก

วัตถุประสงค์ : 1) เพื่อศึกษาผลการใช้นวัตกรรมหมอนสามเหลี่ยม เป็นอุปกรณ์วางระหว่างขาหลังผ่าตัดเปลี่ยนข้อสะโพก ก่อนฟื้นจากยาสลบ และเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ป่วยเคลื่อนไหวก่อนฟื้นจากยาสลบที่ส่งผลทำให้ข้อสะโพกผู้ป่วยเลื่อนหลุดได้ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของการใช้นวัตกรรมหมอนสามเหลี่ยม 3) เพื่อศึกษารูปแบบของนวัตกรรมหมอนสามเหลี่ยม

ผลการศึกษา : พบว่า หลังใช้หมอนสามเหลี่ยมวางระหว่างขาหลังผ่าตัดเปลี่ยนข้อสะโพกก่อนฟื้นจากยาสลบ กลุ่มผู้ป่วยที่ไม่ใช้นวัตกรรมมีคะแนนวันนอนเฉลี่ย 40.18 และกลุ่มผู้ป่วยหลังใช้นวัตกรรมมีคะแนนวันนอนเฉลี่ย 32.16 ความพึงพอใจต่อหมอนสามเลี่ยม อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด โดยด้านประหยัดเวลาในการเตรียมอุปกรณ์ ความรวดเร็วในการให้บริการง่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 และ 4.88 ตามลำดับ ด้านบุคลากรที่ใช้นวัตกรรมหมอนสามเหลี่ยมอยู่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ในด้าน ใช้ง่าย มีความคงทน และประหยัดสามารถใช้อุปกรณ์ที่เหลือใช้และหาง่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.88, 4.94 และ 4.91 ตามลำดับ ด้านผู้ป่วยที่ใช้นวัตกรรมหมอนสามเหลี่ยมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 95

สรุป : หมอนสามเหลี่ยมเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญที่ต้องใช้กับผู้ป่วยผ่าตัดเปลี่ยนข้อสะโพกทุกคน (กรณีผ่าตัดแผลเข้าด้านหลัง) ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่เหลือใช้ในห้องผ่าตัด ทีมผ่าตัดต้องตระหนักร่วมกันป้องกันการดิ้นหลุดของข้อสะโพกเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย ซึ่งปัญหาเกิดขึ้นจากการควบคุมตัวเองไม่ได้ของผู้ป่วยหลังจากฟื้นจากยาสลบ ทำให้ต้องเสียอัตรากำลังในการดูแลผู้ป่วยอย่างใกล้ชิด อย่างน้อย 3 คน ขึ้นไป จนกระทั่งการนำส่งผู้ป่วยที่ห้องฟักฟื้น จึงเกิดนวัตกรรมหมอนสามเหลี่ยม มีผลดีต่อสิ่งแวดล้อมรวมถึงการทำงานของบุคลากรและผู้ป่วยที่มารับการผ่าตัดเปลี่ยนข้อสะโพกได้ดียิ่งขึ้น

*พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ งานบริการผู้ป่วยผ่าตัดโรงพยาบาลมหาสารคาม
*Professional nurses Surgical Services Jobs at Maha Sarakham Hospital

ABSTRACT

Hip replacement surgery treatment before recovering from general anesthesia The patient has movement after hip replacement surgery. Which may result in hip dislocation and other risk The researcher has therefore created an innovative triangular pillow for hip replacement patients.

Objective : 1) To study the results of the use of an innovative triangle pillow Is a device placed between the legs after hip replacement surgery Before recovering from doping And to prevent the patient from moving before recovering from general anesthesia which can cause the hip joint to slip off 2) To study the satisfaction of using the triangular pillow innovation 3) To study the form of the innovative triangle pillow

Study results : the results showed that after using triangular pillows placed between the legs after hip replacement surgery before recovering from anesthesia, the non-innovative patients had an average score of 40.18 days and the patients after using the innovations had an average score of 32.16 days. With three inlay pillows Is at the highest satisfaction level Which saves time when preparing equipment The speed of service is easy. With the average of 4.57 and 4.88, respectively. Personnel who use the triangle pillow innovations are satisfied at the highest level in terms of ease of use, durability, and economy. They can use leftover equipment and are easy to find. With an average of 4.88, 4.94, and 4.91, respectively. Patients using the triangular pillow had the highest satisfaction. Accounting for 95 percent

Conclusion : The triangular pillow is an important device that must be used with all hip replacement patients. (In the case of surgical incision in the back), which is left over in the operating room The surgery team must be aware of this to prevent hip dislocation for the safety of patients. The problem arises from the inability of patients after recovery from doping. Causing to lose at least 3 man power in closely caring for patients

Up until the delivery of patients at the recovery room Therefore creating the triangle pillow innovation Has a positive effect on the environment, including the work of personnel and patients who undergo hip replacement surgery

Keyword : -Triangular pillow -Using equipment

บทนำ

การผ่าตัดข้อสะโพกเทียมเป็นหัตถการที่ช่วยเสริมสร้างความมั่นคงของข้อสะโพก การเคลื่อนไหวของร่างกายและคุณภาพชีวิตของผู้ป่วย สถิติการผ่าตัดเปลี่ยนข้อสะโพกเทียมของโรงพยาบาลมหาสารคาม 3 ปี ย้อนหลัง พบว่า ปี พ.ศ. 2559 จำนวน 38 ราย พ.ศ. 2560 จำนวน 34 ราย พ.ศ. 2561 จำนวน 40 ราย ซึ่งผลดำเนินการ พบว่า พ.ศ. 2561 มีข้อสะโพกหลุด 3 ราย[1] ทำให้ต้องกลับมาผ่าตัดใหม่ ซึ่งปัจจัยที่ทำให้ข้อสะโพกเทียมหลุดประกอบด้วย ตัวผู้ป่วย การปฏิบัติตัวหลังผ่าตัด เทคนิคการผ่าตัด (surgical technique) อุปกรณ์ข้อเทียมที่ใช้ (prosthesis) และประสบการณ์ของศัลยแพทย์

(surgeon experience)[2,3] จากเหตุการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีรูปแบบการผ่าตัดหลังเปลี่ยนข้อสะโพกก่อนฟื้นจากยาสลบ แต่เป็นรูปแบบที่ 1 หมอนแบบแบนที่ไม่มีสำลีหุ้ม พบว่า อุปกรณ์หลุดง่าย ผู้ป่วยไม่สามารถใช้ต่อในหอผู้ป่วยได้ จึงได้พัฒนาเป็นรูปแบบที่ 2 หมอนแบบแบนที่มีสำลีหุ้ม มีปลอกหมอนหุ้ม พบว่า ผู้ป่วยผอมและเตี้ยจะทำให้ขากางมากกว่า 30 องศา[4] จึงได้พัฒนาเป็นรูปแบบที่ 3 หมอนสามเหลี่ยมในปัจจุบัน เหมาะสำหรับผู้ป่วยทุกประเภท

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการใช้หมอนสามเหลี่ยมวางระหว่างขาหลังผ่าตัดเปลี่ยนข้อสะโพก ก่อนฟื้นจากยาสลบ
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ป่วยที่ได้ใช้นวัตกรรมหมอนสามเหลี่ยมหลังผ่าตัดเปลี่ยนข้อสะโพก

วิธีการพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ : หมอนสามเหลี่ยมวางระหว่างขาหลังผ่าตัดเปลี่ยนข้อสะโพกก่อนฟื้นจากสลบ

วิธีการพัฒนาสิ่งประดิษฐ์

ระยะที่ 1 ผู้วิจัยศึกษาวิธีการประดิษฐ์นวัตกรรมและทดลองใช้โดย ใช้ขวดพลาสติก 3 ขวด เรียงกัน จากนั้นใช้กระดาษกาวยึดท่อด้วยผ้าสี่เหลี่ยมเขียว จากนั้นนำนวัตกรรมไปทดลองกับผู้ป่วย 38 คน พบว่า ร้อยละ 97 อุปกรณ์ชำรุดง่าย ไม่คงทน

ขวดน้ำเกลือ 3 ขวด

ตัดกระดาษกาว

ท่อผ้าเขียว

วางใส่ขาหลังถอดเครื่องช่วยหายใจ

ระยะที่ 2

ผู้วิจัยได้ใช้ขวดน้ำเกลือเปล่า 3 ขวด ใช้กระดาษกาวยึด เรียงกันใช้สำลีทุ้มก่อนใส่ปลอกสต็อกคิเนท (Stockinette) เพื่อทดแทนวัสดุ (ผ้าเขียว) จากนั้นนำนวัตกรรมไปทดลองกับผู้ป่วย 38 คน พบว่า ยังมีปัญหากับผู้ใช้ที่เป็นคนผอมและเตี้ย ทำให้ต้องกางขามากกว่า 30 องศา[4-5] ไม่สะดวกต่อการใช้งาน เสี่ยงต่อการเลื่อนหลุดของข้อสะโพก

ขวดน้ำเกลือเปล่า

พันสำลี

ภาพ Stockinette

ระยะที่ 3

เมื่อพบปัญหาในการศึกษาสิ่งประดิษฐ์ระยะที่2 ผู้วิจัยจึงได้คิดนวัตกรรมใหม่โดยนำขวดน้ำเกลือเปล่า 3 ขวด วางเรียงเป็นรูปสามเหลี่ยม ใช้กระดาษกาวยึดให้แน่น พร้อมใช้สำลีห่อหุ้มขวดน้ำเกลือ (ดังภาพ) จากนั้นใส่ปลอก Stockinette จากนั้นนำนวัตกรรมไปทดลองกับผู้ป่วย 40 คน พบว่า สามารถใช้ได้ดี ผู้ป่วยอยู่ในท่านอนกางขาตามวิธีการรักษาของแพทย์ และใช้อัตราการดูแลผู้ป่วยก่อนฟื้นจากสลบ 2 คน ผู้ใช้สิ่งประดิษฐ์มีความพึงพอใจร้อยละ 95

ขวดน้ำเกลือเปล่าวางเป็นรูปสามเหลี่ยม

ใช้กับผู้ป่วย

หลังผ่าตัดเสร็จ

วิธีการประดิษฐ์

วัสดุอุปกรณ์

1) ขวดน้ำเกลือเปล่าพลาสติก 3 ขวด

2) กระดาษกาว

3) สำลีปอนด์

4) ปลอกหุ้ม Stockinette ขนาด 4 นิ้ว

ขั้นตอนการทำ

1) นำขวดน้ำเกลือเปล่าเทน้ำออกให้หมด ล้างทำความสะอาด บิดฝาขวดให้แห้ง

เทน้ำและล้างทำความสะอาด

ปิดจุกให้แน่น

2) ตัดกระดาษขนาดความยาว 60 เซนติเมตร รัดขวดทั้ง 3 ขวด ทั้งส่วนหัวละส่วนท้าย

รัดขวดทั้ง3

3) ใช้สำลีปอนด์ความยาว 35 นิ้ว พันรอบด้านข้าง 2 เส้น ด้านหัวและด้านท้าย

รัดขวดทั้ง3

4) ใช้ความยาวของ Stockinetteขนาด 4 นิ้ว ยาว 50 นิ้ว โดยใช้แขนทั้ง 2 ข้าง ขยายปลอก Stockinetteให้ใหญ่

5) เอาอุปกรณ์หมอนใส่เข้าในปลอก มัดหัวท้าย

สอดใส่หมอน

รูปที่เสร็จแล้ว

วิธีการศึกษา

การทดสอบประสิทธิภาพ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาแบบกลุ่มเดียววัดผลก่อนและใช้นวัตกรรมเพื่อศึกษาผลการใช้หมอนสามเหลี่ยมวางระหว่างขาหลังผ่าตัดเปลี่ยนข้อสะโพก (แบบเปลี่ยนทั้งเบ้าและผ่าตัดด้านหลัง) กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้นวัตกรรมเป็นแพทย์ผ่าตัด พยาบาลวิชาชีพ พยาบาลผู้ช่วยและเจ้าหน้าที่พนักงาน ห้องผ่าตัด โรงพยาบาลมหาสารคาม โดยพบว่านวัตกรรมหมอนสามเหลี่ยม มีความคงทน เบา มั่นคง ไม่เกิดการอับชื้นของเหงื่อ สามารถนำกลับไปใช้ต่อที่บ้านได้

งานวิจัยนี้ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการ จริยธรรมการวิจัยของมนุษย์ ของโรงพยาบาลมหาสารคาม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้หมอนสามเหลี่ยมแบบ Rating Scale จำนวน 5 ข้อ

2. นวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ “หมอนสามเหลี่ยม” ที่พัฒนาขึ้นมาจากระยะที่ 1 ถึง ระยะที่ 3

วิธีการใช้

1. ใช้หมอนคั่นระหว่างขาหลังผ่าตัดเปลี่ยนข้อสะโพกทันทีโดยใช้ผ้ายืดพันทับที่ต้นขาจนถึงหน้าแข้งก่อนฟื้นจากยาสลบ

ผลการศึกษา

ผลการศึกษา พบว่า หลังใช้หมอนสามเหลี่ยมวางระหว่างขาหลังผ่าตัดเปลี่ยนข้อสะโพกก่อนฟื้นจากยาสลบกลุ่มผู้ป่วยที่ไม่ใช้นวัตกรรมมีคะแนนวันนอนเฉลี่ย 40.18 และกลุ่มผู้ป่วยหลังใช้นวัตกรรมมีคะแนนวันนอนเฉลี่ย 32.16 ความพึงพอใจต่อหมอนสามเลี่ยม อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด โดยด้านประหยัดเวลาในการเตรียมอุปกรณ์ ความรวดเร็วในการให้บริการง่าย มีค่าเฉลี่ย

เท่ากับ 4.57 และ 4.88 ตามลำดับ ด้านบุคลากรที่ใช้นวัตกรรมหมอนสามเหลี่ยมอยู่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ในด้าน ใช้ง่าย มีความคงทน และประหยัด สามารถใช้อุปกรณ์ที่เหลือใช้และหาง่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.88, 4.94 และ 4.91 ตามลำดับ ด้านผู้ป่วยที่ใช้นวัตกรรมหมอนสามเหลี่ยมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 95

สรุป หมอนสามเหลี่ยมเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญที่ต้องใช้กับผู้ป่วยผ่าตัดเปลี่ยนข้อสะโพกทุกคน (กรณีผ่าตัดแผลเข้าด้านหลัง) ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่เหลือใช้ในห้องผ่าตัด ทีมผ่าตัดต้องตระหนักร่วมกันป้องกันการดิ้นหลุดของข้อสะโพกเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย ซึ่งปัญหาเกิดขึ้นจากการควบคุมตัวเองไม่ได้ของผู้ป่วยหลังจากฟื้นจากยาสลบ ทำให้ต้องเสียอัตรากำลังในการดูแลผู้ป่วยอย่างใกล้ชิดอย่างน้อย 3 คนขึ้นไป จนกระทั่งการนำส่งผู้ป่วยที่ห้องฟักฟื้น จึงเกิดนวัตกรรมหมอนสามเหลี่ยม มีผลดีต่อสิ่งแวดล้อมรวมถึงการทำงานของบุคลากรและผู้ป่วยที่มารับการผ่าตัดเปลี่ยนข้อสะโพกได้ดียิ่งขึ้น

กลุ่มตัวอย่าง เป็นกลุ่มศัลยแพทย์กระดูกและข้อ 9 คน และใน 9 คน จบแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านผ่าตัดข้อเข่าและข้อสะโพก 2 คน พยาบาลวิชาชีพ 17 คน พยาบาลผู้ช่วย 4 คน พนักงานผู้ช่วยผ่าตัด 5คน โดยเป็นเพศชาย 21 คน คิดเป็น ร้อยละ 60 เพศหญิง 14 คน ร้อยละ 40 อายุเฉลี่ย 36.4 ปี ระยะเวลาทำงานเฉลี่ย 9.14 ปี

กลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยที่ใช้นวัตกรรมที่ใช้รูปแบบที่ 1 ใช้ใน พ.ศ. 2559 แบ่งเป็น เพศหญิง 20 คน และเพศชาย 18 คน รูปแบบที่ 2 ใช้ใน พ.ศ. 2560 แบ่งเป็น เพศหญิง 12 คน และ เพศชาย 22 คน รูปแบบที่ 3 ใช้ใน พ.ศ. 2561 แบ่งเป็น เพศหญิง 25 คน และเพศชาย 15 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ต้องผ่าตัดเปลี่ยนข้อสะโพกทั้งเบ้า พบว่า ก่อนใช้นวัตกรรมพบโรค ดังต่อไปนี้ โรคกระดูกข้อสะโพกหักจำนวน 8 ราย ร้อยละ 23.5 โรคขาดเลือดมาเลี้ยงข้อสะโพก 19 ราย ร้อยละ 55.9 โรคข้ออักเสบ 5 รายร้อยละ 14.7 อุปกรณ์ใส่ข้อสะโพกหลุด 2 ราย ร้อยละ 5.9 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่หลังใช้นวัตกรรม พบโรคดังนี้ โรคกระดูกข้อสะโพกหักจำนวน 6 ราย ร้อยละ 16.22 โรคขาดเลือดมาเลี้ยงข้อสะโพก 24 ราย ร้อยละ 64.86 โรคข้ออักเสบ 6 รายร้อยละ 16.22 และอุปกรณ์ใส่ข้อสะโพกหลุด 1 ราย ร้อยละ 2.70

ตาราง 1 ข้อมูลเกี่ยวกับโรคที่ผ่าตัดเปลี่ยนข้อสะโพก (หลัง)

โรค	จำนวน	ร้อยละ
1. กระดูกข้อสะโพกหัก	6	16.22
2. ขาดเลือดมาเลี้ยงข้อสะโพก	24	64.86
3. ข้ออักเสบ	6	16.22
4. อุปกรณ์ที่ใส่ข้อสะโพกหลุด	1	2.70
รวม	37	100

ตาราง 2 ข้อมูลเกี่ยวกับโรคที่ผ่าตัดเปลี่ยนข้อสะโพกชนิดโรค (ก่อน)

		จำนวน	ร้อยละ	Valid Percent	C umulative Percent
Valid	โรคข้อสะโพกหัก	8	23.5	23.5	23.5
	โรคขาดเลือดมาเลี้ยงข้อสะโพก	19	55.9	55.9	79.4
	โรคข้ออักเสบ	5	14.7	14.7	94.1
	อุปกรณ์ใส่ข้อสะโพกหลุด	2	5.9	5.9	100.0
	Total	34	100.0	100.0	

สรุป ปัญหาและข้อเสนอแนะ

1. ผู้ใช้นวัตกรรม บางคนยังไม่เข้าใจและเห็นความสำคัญของการใช้หมอนสามเหลี่ยม วางระหว่างขาหลังผ่าตัดเปลี่ยนข้อสะโพกทันที

2. เจ้าหน้าที่ห้องผ่าตัด บางคนยังไม่สามารถประดิษฐ์หมอนสามเหลี่ยมได้ตามรูปแบบที่ใช้ในปัจจุบัน

3. ในการส่งต่อผู้ป่วยไปยังแผนก ต่างๆจำเป็นต้องมีการส่งข้อมูล และวิธีปฏิบัติเมื่อผู้ป่วยฟื้นจากยาสลบ

กิตติกรรมประกาศ

การประดิษฐ์นวัตกรรมหมอนสามเหลี่ยมที่สำเร็จในครั้งนี้ ด้วยความช่วยเหลือและสนับสนุน จากบุคคลหลายฝ่ายผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย นายแพทย์เพิ่มศักดิ์ นามวิจิตร แพทย์ศัลยกรรมกระดูกและข้อพร้อมกลุ่มแพทย์ศัลยกรรมกระดูกและข้อทุกท่าน ขอขอบคุณ คุณชุติวรรณ การกูล หัวหน้างานการพยาบาลผ่าตัด เจ้าหน้าที่ห้องผ่าตัดทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ สนับสนุนแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำสิ่งประดิษฐ์ และขอขอบคุณ คุณสุภาภร ผ่องอุดมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลมหาสารคามที่ให้คำปรึกษาด้านการค้นข้อมูลผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแนวทางการเขียนผลงานด้านนวัตกรรม

เอกสารอ้างอิง

1. โรงพยาบาลมหาสารคาม . แบบบันทึกข้อมูลการผ่าตัดผู้ป่วยเปลี่ยนข้อสะโพก 2559-2561.
2. สาธิต เที่ยงวิทยาพรและคณะ.ออร์โธปิดิกส์วิวัฒน์ 4 –กรุงเทพฯ: ยูเนี่ยนครีเอชั่น ; 2561:118-119.
3. จิณพิชญ์ชา มะมม. การพยาบาลผู้ป่วยกระดูกและข้อ. กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2559 : 185-203.
4. วรรณี สัตยวิวัฒน์ และคณะ.การพยาบาลผู้ป่วยออร์โธปิดิกส์. พิมพ์ครั้งที่ 6, กรุงเทพฯ : เอ็นพีเพรส; 2551.
5. คณาจารย์ภาควิชาออร์โธปิดิกส์.ตำราออร์โธสำหรับนักศึกษาแพทย์.ภาควิชาออร์โธปิดิคส์ คณะแพทย์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น: ขอนแก่น; 2551 : 78-86.